

DRAUGAS

LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWS

ŠEŠTADIENIS-SATURDAY – BIRŽELIO-JUNE 12, 2021 • Vol. CXII NR. 46

Kaina 2.00 dol.

PERIODICALS

NEWSPAPER - DO NOT DELAY - Date Mailed 06-11-2021

Čikagos lietuviai bėgikai įveikė 339 mylias

Ar galima įsivaizduoti, kad 12 atkaklių bėgikų mėgėjų, ne profesionalių sportininkų, per tris savaitgalio dienas gali įveikti net 339 mylias? Draugiškoje komandoje tą padaryti tikrai įmanoma, sako Čikagos lietuvių bėgimo klubo nariai, birželio 4–6 dienomis įveikę ilgiausią Relay Iowa estafetę.

– 4 psl.

laikraštis lietuviams
leidžiamas nuo 1909 metų

Nepapasakoti nusikaltimai gimdo naujus

Europarlamentė Rasa Juknevičienė, šią savaitę Strasbūre inicijavusi trėmimų iš Baltijos šalių 80-mečio minėjimą, pabrėžė, kad komunizmo nusikaltimai yra ir Europos Sąjungos istorijos dalis, o neįvertinti ir nepapasakoti nusikaltimai gimdo dabarties totalitarizmus.

Kad apie juodąsias Europos istorijos dėmes žinotų kuo daugiau žmonių pasaulyje, rūpi ir gimnazistui iš Brazilijos. – 7 psl.

Iš tremties vagonų matė ir raudonas aguonas

Šiomet birželio 14 dieną sukanka 80 metų, kai buvo pradėti didžiausi masiniai Lietuvos gyventojų trėmimai į tolimuosius TSRS regionus. Tarybų Sąjungai okupavus Lietuvą, 1941 metų birželio 14–18 d. iš jos buvo deportuota apie 17 500 žmonių. Ši data pavadinta „Juodoju birželiu“. Lietuvai ją kasmet mini kaip Gedulo ir vilties dieną.

Net ir praėjus dešimtmečiams po šios mūsų tautos tragedijos, atsiranda vis naujų, dar negirdėtų žmonių pasakojimų ir liudijimų apie tremtį. Šiandien spausdiname Marijos Boharevičienės straipsnį apie vieno iš tokių liudininkų prisiminimus, kurie bus sudėti į straipsnio autorės rengiamą knygą „Raudonos aguonos tarp bėgių. Gedimino Klimavičiaus prisiminimai“. – 10 psl.

Nepapasakoti nusikaltimai gimdo naujus

Europos Parlamente (EP) Strasbūre vykstančioje plenarinėje sesijoje trečiadienį, birželio 9 d., įvyko Rasos Juknevičienės inicijuota diskusija dėl 1941 m. birželio 14 d. prasidėjusių masinių trėmimų iš Baltijos šalių 80-mečio ir šios sukakties minėjimas.

Europos Komisijos (EK) narė Helena Dalli savo pranešime pažymėjo, kad Europos Sąjunga (ES) gimė iš Antrojo pasaulinio karo pelenų, Holokausto bei kaip pasipriešinimas totalitarinėms valstybėms. Jos teigimu, šių istorinių faktų ir atminties apie juos išsaugojimas yra tarp svarbiausių Europos projekto ramsčių.

„Molotovo-Ribbentropo pakto pasirašymas tarp nacių Vokietijos ir Sovietų Sąjungos 1939 m. rugpjūčio 23 d. atvėrė tamsų Europos istorijos skirsnį ir paklojo kelią Antrajam pasauliniam karui“, – kalbėjo eurokomisarė.

Pasak jos, šiandienos minėjimas rodo, kad mes turime išryškinti tuos žiaurumus, kuriuos įvykdė abu režimai.

„Nacių okupacija lėmė nesuskaičiuojamus nusikaltimus prieš civilius asmenis ir Holokaustą. Sovietų okupacija, kuri įvyko po 1939 m. invazijos bei 1940 m. aneksijos, lėmė masinius nusikaltimus prieš okupuotą Lenkijos ir Baltijos valstybių žmones. Masinė politinio, ekonominio ir kultūrinio elito deportacija į negyvenamas Sovietų Sąjungos žemes buvo brutalus aktas, kuriuo buvo siekiama sukurti bolševikų kontrolę šiose šalyse. Ji buvo skirta sužlugdyti dalį visuomenės, kurią Stalinas ir jo židikai matė kaip grėsmę. Dauguma ištremtųjų – vy-

rai, moterys ir vaikai – buvo išsiųsti į Sibirą, daugelis jų mirė“, – sakė EK narė H. Dalli.

Diskusijos iniciatorė EP narė R. Juknevičienė pasisakymą pradėjo asmenine patirtimi: „Prieš 80 m. mano mama kartu su šeima buvo ištremta į Sibirą. Ji buvo devynerių metų. Jos tėtis ir mažas broliukas niekada negrįžo. Mano mamos svajonė – kad jos tėvo ir milijonų kitų gulago kankinių atminimą kada nors pagerbtų ES vadovai kartu su būsimu laisvos Rusijos Prezidentu“.

R. Juknevičienė pabrėžė, kad komunizmo nusikaltimai – tremtis ir gulagai – yra ir ES istorijos dalis. Pasak jos, tai turi būti įvertinta ir papasakota visiems – tiek Europos kontinento pietuose, tiek šiaurėje, tiek rytuose.

„Neįvertinti ir nepapasakoti nusikaltimai gimdo dabarties totalitarizmus. Šalia ES sienos mes matome XXI amžiaus stalinistinio tipo režimą. Du Rytų Europos diktatoriai – Lukašenka ir Putinas – yra lyg du viename. Jie naudoja istoriją tam, kad skaldytų ES, kad pateisintų savo režimus, kad laikytų savo žmones istorijos įkaitais“, – kalbėjo europarlamentarė.

R. Juknevičienė Europos Parlamento tribūnoje.

EP nuotr.

Jos teigimu, „Molotovo-Ribbentropo“ pakto pasekmės Molotovo pusėje dar tebeegzistuoja“.

„Mes atsakingi už savo istoriją, kad iš jos pasimokytumė. Komunizmo nusikaltimai niekada nesulaukė tarptautinės bendruomenės moralinio ar teisinio įvertinimo. Visa gulagų sistema ir masinės deportacijos, kurias Sovietų režimas sugalvojo bei suplanavo ir įvykdė, turi būti pripažinti nusikaltimais prieš žmoniškumą“, – pažymėjo R. Juknevičienė.

EP inf.

Pasaulis turi atsimerkti

Birželio 14 dieną prieš 80 metų Lietuvoje prasidėjo masiniai trėmimai. Dabar ši siaubinga diena minima kaip Vilties ir gedulo diena.

Paulo Ricardo Gomes yra 17 metų brazilas (liepos mėnesį jam sukaks 18-ka), gyvenantis Porto Alegre, Rio Grande do Sul valstijoje. Šiuo metu jis mokosi jėzuitų gimnazijoje „Colégio Anchieta“, o ją baigęs ketina studijuoti ekonomiką. Prieš keletą metų jis „atrado“ Stalino vykdytus nusikaltimus ir buvo sukrėstas, kad pasaulis tiek daug žino apie Hitlerį, bet tiek mažai – apie Staliną. Bendri interesai Paulo suvedė su menininku Audriumi Pliopliu,

skiria visą nuo mokslo likusį savo laisvalaikį. Jis, be abejo, neima jokio užmokesčio – vaikas tai daro istorijos ir teisybės vardan. Ar neturėtume ir mes patys padėti jam skleisti žinią apie mūsų tautos išgyvenimus?

Taigi, ką jaunas brazilas sužinojo apie Lietuvą ir apie trėmimus? Kas paskatino jį imtis tokio projekto? Paulo pasakojimą užrašė Brazilijoje gyvenantis mūsų tautietis **Marcos Lipas**.

Man visada patiko istorija. Bet taip pat – ekonomika. Sovietų Sąjunga susidomėjau perskaitęs apie joje vyravusią centralizuotą planavimo sistemą. Tada sužinojau ir apie Lietuvą, nes ji kartu su Lat-

vija ir Estija buvo pirmosios, pasitraukusios iš SSRS ir gana greitai atsigavusios ekonomine prasme. Bet savo pažinime tuomet aš toli neuėjau.

Susidomėjimas ekonomika mane taip pat paskatino studijuoti represijos ir priverstinio darbo stovyklas. Aš perskaičiau Aleksandro Solženicyno „Gulago salyną“ ir buvau apstulbintas represijų masto, kurį būtų galima lyginti su holokaustu. Vis

dėlto Brazilijoje nelabai kas žino apie sovietų koncentracijos ir naikavimo stovyklas, o teigti, kad Stalinas ir Hitleris tam tikru požiūriu yra panašūs – savotiškas tabu. Visa ta mane paskatino giliau studijuoti šią temą, ir štai jau 3–4 metus aš apie tai skaitau ir rašau. Pristačiau šią temą savo gimnazijos

mokslo parodoje, daug apie tai rašiau tinklaraščiui *fronteiraslivres.com*. Dabar rengiu projektą, pagal kurį dar šiais metais bus mokoma apie gulagus dviejose Rio Grande do Sul universitetuose – valstybiniame (Federal University of Rio Grande do Sul – UFRGS) ir katalikiškame (Pontificia Universidade Católica do Rio Grande do Sul – PUCRS).

Per atostogas sausio mėnesį užtikau dokumentinį filmą, kuriame buvo apklausiami gulagą išgyvenę žmonės. Mane tai labai paveikė. Norėjau, kad kuo daugiau žmonių pamatytų ir suprastų trėmimų ir represijų istoriją, todėl ėmiausiu išrašų vertimų projekto. Susisiekiu su Audriumi Pliopliu Čikagoje, taip pat su rusų režisieriais ir pradėjau vertimus. Mano idėja ir noras yra išversti į portugalų kalbą viską, kas įmanoma šia tema. Apsilankę mano *YouTube* (Paulo Ricardo Gomes) kanale rasite ne tik Audriaus vaizdo įrašus, bet taip pat keletą dokumentinių filmų, o šiuo metu aš ruošiu dar du.

Lietuvos istorija mane paveikė ne tik dėl to, ką lietuviams teko išgyventi, bet ir dėl tos dvasinės jėgos, su kuria jie priešinosi ir galiausiai atgavo laisvę. Mane tikrai pamalonina dėmesys, bet aš tik stengiuosi, kad Brazilijoje būtų prieinama tai, ką daro Audrius ir kiti žmonės – jie, ne aš, turėtų duoti interviu. Aš darau tik tai, ką galiu, kad būtų pagerbtas sovietų režimo pavergtus ir nužudytus 28 milijonų žmonių atminimas, kad nebūtų užmirštos jų kančios. Neseniai įrašiau pokalbį su Audriumi, kur jis pasakoja savo šeimos istoriją. Noriu kreiptis į „Draugo“ skaitytojus – jei turite vaizdo ar kitokių liudijimų apie represijas, apie jūsų šeimų istorijas, mielai išversčiau. Mano el. paštas: *pauloricardogg@gmail.com*.

A. Plioplio įrašus su Paulo vertimais galima pamatyti:

Laiškai iš Sibiro:

<http://plioplys.com/2021/03/letters-from-siberia-now-in-portuguese/>

Prezidentas A. Stulginskis:

<https://www.youtube.com/watch?v=Z3LvySAC4xs>

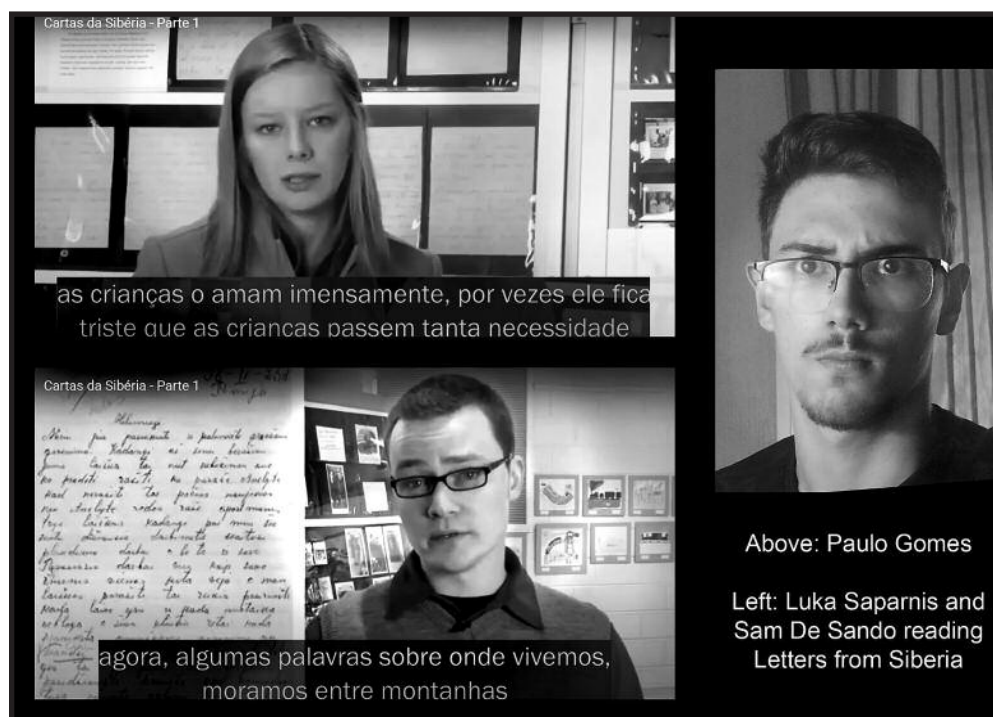
Elena Juciūtė iš Pilviškių:

<https://www.youtube.com/watch?v=iOdSJnwwVIE>

Juozo Kazlausko fotografija:

<https://www.youtube.com/watch?v=YRSHx1GJKCs>

Marcos Lipas – istorijos mokytojas, lietuvių kalbos išmoko studijuodamas Vasario 16-osios gimnazijoje Vokietijoje. Kelis kartus yra lankęsis Lietuvoje (1984, 1989, 2011, 2018). Kaip pats sako, yra „brazilas Lietuvoje, lietuvis Brazilijoje“.

Above: Paulo Gomes

Left: Luka Saparnis and Sam De Sando reading Letters from Siberia

kuris per savo kūrybą jau nemažai metų pasakoja apie lietuvių patirtą genocidą. Paulo pradėjo versti *YouTube* paskelbtus A. Plioplio įrašus apie trėmimus ir tokiu būdu tapo tarsi mūsų istorijos balsu portugaliskai kalbančiame pasaulyje. Reikia pastebėti, kad Paulo neturi jokių lietuviškų šaknų ir šiam darbui